

KÜRESELLEŞME VE SPOR ETKİLEŞİMİ

Senem ÇEYİZ, Oğuz ÖZBEK

Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara Üniversitesi, Gölbaşı/Ankara, 06830, **TURKEY**

Tlf: 0090 312 485 10 37/1614 - Email: sceyiz@ankara.edu.tr

Tlf: 0090 312 485 10 37/1636 - Email: oozbek@sports.ankara.edu.tr

Özet

Yaşadığımız dünyanın oldukça büyük bir hızla değiştiği görülmektedir. Bu değişimin en görünür örnekleri teknolojide yaşanmakla beraber aslında yaşamın her alanına nüfuz ettiği açıktır. Uluslararası bir perspektif ile değerlendirildiğinde başta ekonomik, sosyal ve kültürel olmak üzere birçok alanda teknolojinin de etkisi ile sınırların neredeyse ortadan kalktığını söylemek mümkündür. Tüm bu değişim ve etkileşimin kaynağı olarak gösterilen süreç günümüzde küreselleşme olarak anılmaktadır. Küreselleşme sözcüğü çok boyutlu bir kavram olarak sıklıkla kullanılmaktadır. Bugün birçok alandaki küreselleşme süreci ile uzaklar yakın hale gelmiştir. Dünyanın bir ucundaki bir ülkede yaşanan gelişmeler diğer bir ucundaki başka bir ülkeyi etkilemektedir.

Küreselleşmenin etkileri birçok alanda olduğu gibi spor alanında da kendini göstermektedir. Spor gün geçtikçe daha çok endüstrileşmektedir. Çeşitli sportif müsabakaların naklen yayınları tüm dünyada oldukça büyük bir izleyici kitlesine sahiptir. Birçok yabancı uyruklu sporcu vatandaşlık değiştirerek milli takımlarda görev almaktadır. Ayrıca günümüzde küreselleşmenin spor alanını etkilediği kadar sporun da küreselleşmeye etki ettiği söylenebilir. Sporun içinde barındırdığı performans, rekabet, rekor gibi kavramların tüm dünyada yarattığı ortak dil küreselleşmenin hız kazanmasına hizmet etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Spor, Teknoloji

INTERACTIONS BETWEEN GLOBALIZATION AND SPORTS

Abstract

We live in a world of rapid change. Although the most obvious examples of this change are seen in technology, it, in fact, has permeated all areas of life. When viewed from an international perspective, it is possible to say that almost all of the borders in many areas - particularly economic, social and cultural - in the world have disappeared due to the impact of technology. Nowadays the process which is seen as the source of all these changes and interactions is referred to as globalization. The word globalization has often been used as a multidimensional concept. Today, owing to the process of globalization in many areas, spatial distances are almost diminished, so much so that the developments which take place at one end of the world may affect another country at the other end.

The effects of globalization are as visible in the sports field as in many other areas. Sports is becoming more and more industrialized day by day. Live broadcasting of several sporting events has quite a large audience all over the world. Many foreign athletes take part in national teams by changing their nationalities. It can also be argued that as much as globalization has an impact on sports today so does sports on globalization. The concepts inherent in sports like performance, competition, breaking records have created a common language recognized all over the world, a situation which serves to accelerate globalization.

Keywords: Globalization, Sports, Technology

1. Giriş

Günümüzde yaşanan küreselleşme süreci birçok alanda çeşitli değişimlere neden olmaktadır. Bu süreç olumlu ve olumsuz tüm yaklaşımlar eşliğinde hızla ilerlemektedir. Tüm dünya ülkelerinde birçok alanda olduğu gibi spor alanının tüm hücrelerinde de küreselleşme rüzgârının etkisi hissedilmektedir.

Spor tüm dünyada toplumların ayrılmaz bir parçası haline gelmiş olup; birçok insan fitness, sağlıklı yaşam ve rekreasyonel etkinlikler gibi günlük spor etkinliklerine yaşamları içerisinde yer vermektedirler (Uslu et al., 2004:1). Ayrıca bireyler izleyici ya da taraftar olarak da olsa sporun içerisinde bir şekilde yer almaktadır. Küreselleşmenin oldukça hızlı yaşandığı günümüzde kitleselleşerek, endüstrileşerek, ticarileşerek, siyasallaşarak ve bilimselleşerek bu süreçten payını alan spor alanında, kitle iletişim araçları vasıtasıyla oluşan popüler kültürün yansımaları da kendini göstermektedir (Şahin et al., 2011:16). Bu çalışmada, küreselleşmenin zorlayıcı karakterinin spor alanındaki yansımalarını ve aslında sporun da küreselleşmenin ivme kazanmasına nasıl etki ettiği incelenmeye çalışılmıştır.

Küresel Bir Köy Tasviri Olarak Yeni Dünya Düzeni

Küreselleşme olgusu bazı sosyal bilimcilere göre yeni bir olgu olmayıp, modern kapitalizm öncesi dönemlerden daha da önce, milattan önce birinci bin yıldan itibaren ticari ilişkiler ve askeri fetihler şeklinde küreselleşmenin başladığı ifade edilmektedir. (Kartal, 2007). “Aslında, tüm ülkelerin tarihlerine bakıldığında tek amacın neredeyse dünyaya, kaynaklara hakim olmak olduğu görülür. Bu nedenle küreselleşmenin tarihi; dinler ve imparatorlukların çıkışına kadar götürülebilir” (Şahin, 2006).

Küreselleşmenin, ilk ortaya çıkışının XVI. yüzyıla kadar uzandığını ifade eden görüşler de mevcuttur (Arslanel et al., 2013:24). Nitekim bu yüzyılda coğrafi keşifler ve sömürgecilik sayesinde hem ekonomik faaliyetler yerellikten çıkmış, hem de devletler ve kültürler arasındaki ilişki ve etkileşimler giderek güçlenmiştir (Ekmekçi et al., 2013:91-117). Küreselleşme, son çeyrek yüzyılda özellikle ulaşım ve iletişim teknolojilerinde gerçekleşen büyük gelişmeler sonucu insanlığın önemli gündem maddesi haline gelmiş bir süreçtir (Arslanel et al., 2013:24). Günümüzde ise ekonomiden siyasete, sosyal politikadan kültüre, hemen hemen her alandaki değişimi ifade etmek için kullanılan “*sihirli*” bir sözcük durumundadır (Bozkurt, 2000). “Yaygın bir şekilde kullanılan küreselleşme kavramı, hemen hemen hiçbir kelimeye nasip olmayan bir üne sahiptir” (Al, 2009).

Küresel (global) sözcüğünün kökeni 400 yıl öncesine dayanmaktadır. Ancak küreselleşme (globalization) kavramının ortaya çıkışı 1960’lı yıllara rastlamaktadır. 1980’lerde sıklıkla kullanılmakla birlikte (Gerşil, 2004), 90’lara gelindiğinde ise ekonomik, politik, sosyal her olgunun küreselleşmeye vurgu yapılmadan açıklanamadığı görülmüş; günümüzde ise küreselleşme insanların yaşamının tam ortasına oturmuştur (Farina, 2013).

Küreselleşmenin tanımı ve anlamı konusunda farklı yaklaşımlar ve bakış açıları mevcuttur. Kimine göre küreselleşme liberalizmin zaferini ilan ettiği bir mutlu son iken, kimine göre ise emperyalizmin şekil değiştirmiş hali, (Arslanel et al.,2013:23-36) “kapitalizmin ortak bir yaşama biçimi olarak yaygınlık kazanması ve sermayenin küresel boyutta egemenliğini güçlendirmesidir” (Koçak, 2009).

“Küreselleşme temelde ulusal sınırların yok olması ve ülkelerin birbirine giderek artan bir şekilde entegre olmasını içermektedir.” (Özel, 2011). Genel bir tanım olarak küreselleşme kavramı dünya çapında ekonomik, politik, sosyal ve kültürel ilişkilerin yoğunlaşması anlamına gelmektedir (Kartal, 2007).

Bireyleri ve toplumları bir noktaya doğru yönlendirmeye başlayan küreselleşmeye yönelik yapılanmalar hemen her alanda gerçekleşmektedir. Bu yeni yapılanmanın dışında kalmak pek mümkün gözükmemektedir. Bu yapılanma özel yaşamdan iş yaşamına, finansal planlardan öğrenim hayatına kadar nüfuz eden bir süreçtir (Doyuran, 2013). “Yirminci yüzyılın son çeyreğinde giderek artan bu değişim ivmesi, dünyayı “küresel bir köy” haline getirirken, küresel pazarlamanın önemini de artırmıştır” (Farina, 2013).

Dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan olaylardan yerkürenin başka noktalarında gerçekleştirilen etkinlikler, giderek daha fazla oranda etkilenmektedir. “Başka bir ifadeyle, yerel grupların ya da toplulukların alacakları herhangi bir kararın ve/veya yapacakları herhangi bir uygulamanın yansımaları yerkürenin başka noktalarında da hissedilmektedir” (Gündel, 2010). Günümüzde herhangi bir ülkede yaşanan bir krizin ardından Türkiye’den bu ülkeye ihracat yapan birçok firma iflasın eşiğine gelebilmektedir. “Bu da doğal olarak ülkeleri kendi politikaları kadar, başka ülkelerin izlediği ekonomik ve siyasal politikalar konusunda da duyarlı olmaya zorlamaktadır. Yani artık ülkelerin iç işlerinde yaşadığı sorunlar ile dış ilişkilerindeki sorunlar arasındaki sınır giderek silikleşmeye başlamıştır” (Atasoy et al., 2005:11-22).

Küresel çağın etki ve sonuçları ekonomik boyuttan, siyasi ve kültürel boyuta kadar geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. “Ekonomik küreselleşme, üretilen her şeyin tüketim için hızla pazara sunulması, mal ve hizmetlerin hareketliliğinin coğrafi sınırları aşması ve sermayenin akışkanlığının artması şeklinde seyreden bir olgudur” (Karaman, 2010).

Küreselleşme sürecinde kitle iletişim araçları sayesinde toplumlar birbirine yakınlaşmaya, kültür alışverişi hız kazanmaya başlamıştır. “Teknolojik gelişmeler yeni küresel medya endüstrisinin doğmasına da yol açmış, üretim belirli bir mekana hapsolmaktan çıkarak yurtsuzlaşmıştır.” (Özkan, 2006). İletişim teknolojisindeki gelişmelerin ortaya çıkardığı ortak yaşam alanları ile gündeme gelen küreselleşme olgusu, yerel alışkanlıkları değiştirerek ve ulusal sınırları aşarak insanları birçok bakımdan ortak bir yaşam tarzına doğru yönlendirmektedir (Ulugay, 2001).

Küreselleşme sürecine olumlu yaklaşan görüşlerin yanı sıra, “neredeyse tüm ümidini yitirmiş söylemlerin yapıldığına tanık olmaktadır” (Başkan, 2005). Bu farklı görüşlere sebep olarak, “küreselleşmenin gelişiminden yarar sağlayan sosyal gruplar olduğu gibi, küreselleşmeden zarar gören sosyal grupların da bulunduğu” gösterilmektedir (Özel, 2011).

Sporun Küreselleşmesi

Spor sosyal bir olgu niteliğinde toplum yaşamına çeşitli yollardan girerek bireyleri aktif (katılımcı) ya da pasif (izleyici) olarak kendisine bağımlı kılmış ve toplumun ilgisini canlı tutmayı başarmıştır (Atasoy et al., 2005:11-22).

1945 yılından Sovyetler Birliği’nin yıkılma süreci olan 1989-1991 yıllarına kadar geçen sürede Birleşik Amerika Devletleri’nin liderliğinde batı dünyası ve Sovyetler Birliği’nin liderliğinde doğu dünyası arasındaki rekabet birçok alanda güç ilişkilerinin belirleyicisi

olmuştur. “Spor aslında bu devirlerde, iki kutup arasındaki gücün ve rekabetin savaşız ortamda sınanmasında önemli rol oynamıştır, çünkü sportif yarışmalar, sonucu ölüm olmayan savaş anlamını taşımaktadır. Sportif başarılar, sistemlerin başarısına mal edilmekte, spor ise rejim ve ülkelerin tanıtımı için etkili bir araç olarak görülmekteydi.” (Atasoy et al., 2005:11-22). Günümüzde ise spor hem turizm hem de şehir ve ulusların markalaşması açısından önemli hale gelmiştir (Jackson et al., 2008:355). Küreselleşme sürecinde, uzun vadeli bir araç ve uluslararası değişimde ölçü olma özellikleri nedeniyle, spor giderek önemi artan bir konu durumundadır (Giulianotti et al., 2007:107-112) Büyük spor organizasyonları, ülkelerin kendilerini yatırımcılar, turistler ve tüketicilerden oluşan bir küresel seyirci kitlesine sunabileceği değerli sahne ışıkları olarak algılanmaya başlamıştır (Wloch, 2012).

Spor ulusların sosyal, kültürel yapılarına ya da yönetim biçimlerine aldırılmaksızın, yeryüzündeki tüm toplumlara hitap edebilecek bir güce sahiptir. Bu özelliği göz önünde bulundurulduğunda spor alanında küreselleşmenin büyük bir hızla gerçekleştiğine tanıklık etmekteyiz. Küreselleştirici sürecin kendi zorlayıcı karakterini spor alanında öne çıkarması sonucu, ortak kurallar, ilkeler, hedefler tek bir yapılanma içerisinde bütün uluslar için belirleyici olmaktadır. Bu olgu spor etkinliğini yapan farklı kültür, din, dil ya da siyasi tercihe sahip olan insanları aynı yapılanmanın bir parçası haline getirerek, ortak bir zeminde birleştirmektedir (Durak, 2011). Günümüzde televizyonlardan naklen yayınlanan şampiyonlar ligi futbol müsabakaları dünyanın dört bir yanındaki kitleler tarafından coşkuyla takip edilmektedir.

Televizyonlarda yayınlanan spor etkinliklerinin yarattığı popüler kültür, resmi ve ticari gücün değişik formlarda toplumu etkilediği düşünüldüğünde oldukça önemli bir yere sahiptir. Öyle ki günümüzde olimpiyat oyunları ya da dünya kupası gibi büyük uluslararası spor organizasyonlarında, kapsamlı bir medya ordusu olmadığını, ulusal bayrakların dalgalanmadığını, ulusal marşların çalınmadığını, törenlere siyasilerin katılmadığını, ulusal sıralamaları karşılaştıran tabloların olmadığını, yarışan sporcuların ulusal üniformalar yerine arzu ettikleri herhangi bir giysiyi giydiklerini hayal etmek bile oldukça zor görünmektedir (Miller et al., 2001:1-5).

Spor, toplumsal yaşam içerisinde yayılan ve kültürün ortaya çıkarılmasında, toplum içinde etkileşiminin sağlanmasında katkıları bulunan bir alan olarak da görülmektedir. Bu görüşe göre spor, “egemen ideolojilerin üretiminde ve toplumsal rızanın sağlanmasında kullanılan bir simgeler sistemidir” (Talimciler, 2008). Küreselleşme süreci ise bir yandan bu ideolojik gelişmelere zemin hazırlarken diğer bir yandan da sportif ürün üretimi, pazarlama vb. faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için gerekli istihdamı sağlayarak dünya ekonomisinin oldukça önemli bir payını temsil etmektedir (Ekmekçi et al., 2013:91-117). Yeni spor ekipmanlarının üretimi için az gelişmiş ülkelerin kullanılması (ucuz işçilik), çeşitli uluslararası spor federasyonlarının tüm dünyadaki organizasyonları yönetmesi, farklı uluslardan sporcuların profesyonel takımlara transferleri, çeşitli reklam ve yayınlarla uluslararası arenadaki sportif müsabaka ve başarıların tanıtılması gibi faaliyetler spordaki küreselleşme eğilimleri arasındadır (Atasoy et al., 2005:11-22).

Diğer alanlarda olduğu gibi sporun küreselleşmesine de ivme kazandıran en büyük etken hızla gelişmekte olan teknolojidir. Kitle iletişim araçları mesafe kavramını neredeyse ortadan kaldırırken kültürel etkileşimi de eskiden hiç olmadığı kadar kolaylaştırmıştır. Toplumsal yapıları dönüşüme uğratarak kitle kültürünü yaratmış, bunun sonucunda da homojen bir kültür ortaya çıkarmıştır. (Akdemir, 2010). Elektronik medyanın da sporun küreselleşmesinde adeta motor vazifesi gördüğü önemi vurgulanması gereken bir gerçektir

(Stevenson, 2002). Küreselleşme ve spor sürecini açıklama noktasında teknolojinin ve kitle iletişim araçlarının gelişimi tek koşul olmasa da önde gelen koşullardan biridir. Günümüzde gerek ulusal gerekse uluslararası yayın yapan birçok kuruluş tüm dünyadaki sportif müsabaka ve tanıtımları yayımlayarak sayıları milyonlarla ifade edilen insanlara ulaşmaktadır.

Marxist bakış açısı sporu kapitalist toplumda örgütlü bir ticari faaliyet alanı olarak ele alır. Ayrıca işçi sınıfına sömürüyü unutturmak ve toplumdaki egemen olan değer yargılarını ve ideolojiyi kabullenmelerini sağlamak da sporun bir diğer ideolojik etkisidir. Spor, bir taraftan emek gücünün işyerinde verimli ve disiplini bir şekilde çalışabilmesi için bir araç olarak kullanılırken, bir taraftan da kapitalist sistemin devamlılığı açısından oldukça etkilidir (Talimciler, 2008).

Dünyadaki kapitalist sistem sporun küreselleşmesi önünde bir engel değildir; aksine spor, sağladığı kazanç nedeniyle birçok kapitalist firma ile kaçınılmaz bir bağ içerisindedir. (Atasoy et al., 2005:11-22). Müsabakaların naklen yayın gelirlerinden, bireysel sponsorluk ya da takım sponsorluğu anlaşmalarına kadar geniş bir gelir yelpazesine sahip olan bu endüstrinin içerisinde yer almak isteyen yerel ve çok uluslu birçok şirket rekabet halindedir. Bu noktada küreselleşmenin spor üzerindeki etkilerinin yanı sıra sporun da küreselleşmeye ivme kazandırdığı ve aslında hizmet ettiği söylenebilir. Spor temalı herhangi bir reklam ya da tanıtımın etki gücü din, dil, ırk ya da kültür farkı gözetmeksizin tüm dünyadaki insanları cezbedebilecek düzeydedir. Çok uluslu şirketlerin birçoğu sporun bu gücünün farkındadır ve bu durumu şirket çıkarları doğrultusunda kullanmak için çok büyük yatırımlar yapmaktadırlar.

Günümüzde tüm dünyada popüler spor/eğlence kültürü, futbol ekseninde şekillenmiştir; eğlence veya spor denildiğinde ilk akla gelen futbol olmaktadır. Küresel bir sektör haline gelen futbol, bu yönüyle tüm spor branşlarından ayrılmaktadır (Şahin et al., 2011:16). “Futbol küreselleşmenin önemli aşamalarından, evrelerinden biridir.” (Akkaya, 2008). Futbolun en önemli yönetim kurulu olan Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği'nin (FIFA) üye sayısı (208 üye) Birleşmiş Milletlerinkinden (193 üye) daha fazladır (Washington, 2010). Küreselleşmeyle sporda yaşanan dönüşümlerden en çok etkilenen spor dalı futbol olsa da, genel anlamda spor alanında ciddi değişimler yaşanmıştır. Sporda piyasanın gücünün artması ile birlikte sporcu göçü alan ve veren ülkelerin sayısı da artmıştır. Çok uluslu şirketlerin spor dünyası içinde etkin olmaya başlaması ile sporda ticarileşme ve metalaşma kaçınılmaz olmuş, medya ve eğlence sektörleri ile spor ortaklıkları kurulmaya ve spor kulüpleri bu iş kollarındaki patronlar tarafından satın alınmaya başlanmıştır (Akkaya, 2008).

Uygun olmayan gerçek şudur ki; spordaki küreselleşme hareketi ile ilgili bir çok fazilet bulunmasına rağmen, küreselleşme tüm bunlar için olumlu değildir (Thibault, 2009). Küreselleşmenin etkisiyle dalga dalga büyüyen tüketim olgusu sporu da içine almayı ihmal etmemiştir. Spor etkinlikleri bir oyun olma özelliğinin yanı sıra ekonomik bir çark haline dönüşmüştür. Alkibay (2005), “Bu sektör içinde yer alan kişi ve kuruluşların zaman içinde değişime uğrayarak kulüplerin birer işletmeye, taraftar ve izleyicilerin ise birer tüketiciye dönüştüğünü” belirtmiştir (Aktaran Ekmekçi et al., 2013:91-117). Kapitalizm tarafından şekillendirilen ve kitle kültürünün bir parçası olan film, müzik ve futbol/spor, artık küresel öyküler anlatmaktadır (Alver, 2008). Futbol, basketbol gibi dünya genelinde popüler olan spor branşları ülkelerin eğilim ve tercihinine göre pazar mantığının araçlarına dönüşmeye başlamıştır (Devecioğlu, 2008).

Küreselleşme olgusunun spor üzerindeki olumlu ve olumsuz boyutları, sporun kapitalizm ve ekonomik ilişkiler nezdinde de değişime uğramasıyla karmaşık hale

gelmektedir. Teknolojik gelişmelerin sporda imkansızı neredeyse ortadan kaldıracak hızda ilerlemesi bazı değer yargılarının da değişmesine neden olmaktadır. Günümüzde sporcular gelişen teknoloji ile birlikte daha ergonomik ekipmanlar yardımı ile yarışabilmektedir. Bu sayede geçmişte imkansız gibi görünen rekorların kırılması mümkün hale gelmiştir. Bu durum bir taraftan sporun gelişimine katkı sağlarken, diğer taraftan sürekli kazanmak ve yeni rekorlar elde etmek için çabalayan sporcuların birer makineye dönüşmesine sebep olmaktadır. Öyle ki başarının sadece kazanmaktan ibaret olduğunu düşünen sporcular, saldırganlık, doping kullanımı, şike vb. etik değerlerin dışında davranışlar sergileyebilmektedir.

Küreselleşmenin olumsuz etkisi en çok az gelişmiş ya da gelişmekte olan ulus devletler üzerinde hissedilmektedir (Yılmaz et al., 2005:103). Gelişmekte olan ülkeler spora düşük maliyetler ayırarak yüksek kar elde etmeyi hedeflemektedirler. Sporda sonuca ulaşma istekleri; spora yatırım yaparak herkes için spor etkinliklerinin düzenlenmesi, amatör sporların ve spor kültürünün geliştirilmesi, sportif rekreasyon alanlarının çoğaltılması gibi faaliyetlerden önceliklidir. Ancak küreselleşmenin bu mantığı, sporda beklendiği gibi işlememektedir. Çünkü spora yatırım yapmadan sporda başarı beklemek pek gerçekçi değildir. (İnal, 2008).

2. Tartışma ve Sonuç

Küreselleşmenin en çok eleştiri konusu olan toplumsal sonucu, dünya genelinde ve ülkelerin kendi içinde sebep olduğu toplumsal adaletsizlik veya eşitsizliktir (Şahin et al., 2011:16). Küreselleşme ile birlikte uluslararası ekonomi, kültür ve telekomünikasyon alanında önemli gelişmeler gerçekleşirken bu gelişmelerden faydalanma oranı evrensel boyutta homojen değildir (Şenkal, 2012). “Küreselleşme bir kısım insana büyük kazanımlar sağlarken, bu kazanımlarından faydalanamayan nüfus ise dünyanın büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır” (Uçkaç, 2009). Spor alanında da benzer şekilde küreselleşme, bir taraftan sporun tüm dünyadaki izleyici kitlesine ürünün ulaşmasını sağlamaktadır. Ancak diğer taraftan da bu hizmetten dünyanın her yerindeki insanların eşit olarak yararlanamadıkları da göz ardı edilemeyecek bir gerçektir.

Sonuç olarak küreselleşmenin spor alanında da diğer alanlarda olduğu gibi olumlu ve olumsuz yönlerini fazlasıyla sergilediği görülmektedir. Sporun da sahip olduğu popülerite ve kullandığı ortak dil sayesinde küreselleşmeye oldukça büyük katkı sağladığı söylenebilir. Bugün çok uluslu birçok şirket tanıtım ve reklamlarında ünlü sporcuları ya da sportif bir temayı kullanarak, ürünlerinin etki gücünü arttırmayı hedeflemektedirler. Tüm dünyada sportif içerikler kullanılarak yapılan tanıtım ve organizasyonlar her platformda kabul görmektedir. Bu açıdan sporun, küreselleşmenin hız kazanmasına hizmet ettiğini ve küreselleşme ve sporun aslında bir etkileşim içinde olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Akdemir, A. (2010). Küreselleşme ve Kültürel Kimlik Sorunu. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 43-50.
- Akkaya, C. (2008). Küreselleşme Ve Futboldaki Dönüşüm. *ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 1(4), 2-5.
- Al, H. (2009). Küreselleşme, Bölgeselleşme, Yerelleşme. V. K. Bilgiç içinde, *Değişik Yönleriyle Yerelleşme*, Ankara: Seçkin Yayınevi, 50.
- Alver, F. (2008). Kapitalist Üretim Sürecinde Irkçılık, Futbol Ve Medya. *İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi*, 26, 243.
- Arslanel, N. M., & Eryücel, E. (2013). Küreselleşme Sürecinde Egemenlik Kavramının Dönüşümü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 23-36.
- Atasoy, B., & Kuter, F. Ö. (2005). Küreselleşme ve Spor. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, XVIII (1), 11-22.
- Başkan, N. (2005). Çeşitli Bağlılarıyla Küreselleşme Sözcüğünün Anlamları:Küreselleşme Olgusuna Felsefi Bakış, Yüksek Lisans Tezi. Bursa, 23.
- Bozkurt, V. (2000). Küreselleşme:Kavram - Gelişim ve Yaklaşımlar. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 2(1), 1.
- Devecioğlu, S. (2008). Türkiye'de Futbolun Kurumlaşması. *İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi*, 26, 398.
- Doyuran, L. (2013). Küresel Yeni Dünya Düzeninde Postmodern Söylem. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 11-35.
- Durak, N. (2011). Gelenek ve Modernite Etkileşimi Bağlamında Spor Etiği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 27, 42-61.
- Ekmekçi, A. Y., Ekmekçi, R., & İrmış, A. (2013). Küreselleşme Ve Spor Endüstrisi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(1), 91-117.
- Farina, İ. A. (2013). Küresel Pazarlama: Temel Kavramlar ve Kapsamı. S. A. Öztürk, & N. F. Ersoy içinde, *Küresel Pazarlama*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, vii-4.
- Gerşil, G. S. (2004). Küreselleşme Ve Çok Uluslu İşletmelerin Çalışma İlişkilerine Etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 147-157.
- Giulianotti, R., & Robertson, R. (2007). Sport And Globalization: Transnational Dimensions. *Global Networks* 7(2), 107-112.
- Gündel, N. (2010). Kültürel Küreselleşmenin Reklam Mesajlarına Yansımaları, Doktora Tezi. Konya.
- İnal, R. (2008). *Küreselleşme ve Spor*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Jackson, S. J., & Haigh, S. (2008). Between And Beyond Politics: Sport And Foreign Policy In A Globalizing World, 11(4). *Sport in Society*, 349-358.
- Karaman, K. (2010). Küreselleşme Ve Eğitim. *Journal of World of Turks*, 2(3), 131-144.

- Kartal, Z. (2007). Kavramsal Ve Tarihsel Yönleri İle Küreselleşme . *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 261-262.
- Koçak, H. (2009). Küreselleşme Ve Yerelleşme Çağında Yerel Demokrasi Ve Kentsel Yaşam. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 133-142.
- Miller , T., Lawrence, G., Mckay, J., & Rowe, D. (2001). *Globalization And Sport: Playing The World*. Sage. 2-5.
- Özel, H. A. (2011). İktisadi Perspektiften Küreselleşme Kavramı Ve Gelişimi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 91-98.
- Özkan, A. (2006). *Küreselleşme Sürecinin Medya Ve Kültür Üzerindeki Etkileri, Stratejik Rapor No:5*. İstanbul: Tasam Yayınları.
- Stevenson, D. (2002). Women, Sport, And Globalization. *Journal of Sport and Social Issues*, 26, 209-225.
- Şahin, S. (2006). *Sosyal Değişme Sürecinde Türkiye'de Güreş Sporunun Toplumsal Dinamikleri*. İstanbul, 25.
- Şahin, S., Kızılet, A., & Bastık , C. (2011). Küreselleşme Sürecinde Güreşteki Değişimin Dinamikleri. *Ataturk Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 13(2), 16-29.
- Şenkal, A. (2012). Küreselleşme, Sosyal Politikanın Dönüşümü ve Sivil Toplum Örgütleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 45, 97-123.
- Talimeiler, A. (2008). Futbol Değil İş: Endüstriyel Futbol. *İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi*, 26, 90-95.
- Thibault, L. (2009). Globalization of Sport:An Inconvenient Truth. *Journal of Sport Management*, 23, 1-20.
- Uçkaç, A. (2009). Ekonomik Kalkınma Ve Küreselleşme Sürecinde Eğitim, Doktora Tezi, İstanbul, 119.
- Ulugay, O. (2001). *Küreselleşme Korkusu*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Uslu, N. Ç., & Uslu, A. (2004). Değişen Dünyada Spor Endüstrisinin Gelişimi ve Spor Endüstrisinin Ekonomik Etkileri . *The 10. Ichper Sd. Europe*, 1.
- Washington, R. E. (2010). Globalization and Football. *Contemporary Sociology: A Journal of Reviews*, 39, 569.
- Wloch, R. (2012). UEFA as a New Agent of Global Governance: A Case Study of Relations Between UEFA and the Polish Government Against the Background of the UEFA EURO 2012. *Journal of Sport & Social Issues*, 37(3), 297-311.
- Yılmaz, K., & Horzum, M. B. (2005). Küreselleşme, Bilgi Teknolojileri Ve Üniversite. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 103-121.